

ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Εισαγωγή

Εχουν παρέλθει οκτώ σχεδόν χρόνια από τότε που η Τράπεζα της Ελλάδος, με την υπ' αριθμ. 454/12.5.95 Εγκύκλιό της και στηριζόμενη στην ΠΔ/ΤΕ 2344/94, εξοβέλισε και τα τελευταία κατάλοιπα των διοικητικών περιορισμών που αφορούσαν στο εξωτερικό εμπόριο.

Επί μισό αιώνα μετά την απελευθέρωση, επιχειρηματίες, τραπεζίτες, ασφαλιστές, δικηγόροι, εκτελωνιστές και όλοι οι εμπλεκόμενοι στο κύκλωμα του διεθνούς εμπορίου, εταλανίζοντο από τις αποφάσεις της διοίκησης, η οποία, στην προσπάθειά της να ελέγξει το εμπορικό ισοζύγιο, εξέδιδε σωρεία προστατευτικών ή αποτρεπτικών αποφάσεων.

Υπερ-προστατευτισμός των εξαγωγών με επιδοτήσεις, πιστωτικές διευκολύνσεις, κίνητρα, υπερ-περιορισμός των εισαγωγών με τη θέσπιση ευφάνταστων αντικινήτρων, όπως περιθώρια, δασμοί, ποινές, ειδικές εγκρίσεις, χαρτόσημα επί χαρτοσήμων και λοιπά άλλα επινοήματα.

Αποτέλεσμα: όλοι οι παραπάνω αναφερόμενοι τάλανες πολίτες ε γνώριζαν μεν – και πολύ καλά – το δέντρο (τις αποφάσεις της διοίκησης), αγνοούσαν δε το δάσος. Δάσος δε έστι και εστί το σύνολο των ομοιόμορφων κανόνων, οι οποίοι ρυθμίζουν τα θέματα του διεθνούς εμπορίου.

Εκατομύρια ωρών εσπαταλούντο για την ανάγνωση, αποκρυπτογράφηση, διευκρίνιση, εφαρμογή των “λαμβάνοντας υπ’ όψιν κ.λπ., κ.λπ.” αποφάσεων, ενώ ελάχιστες ώρες αφιερώνοντο για την εμβάθυνση των κανόνων, τους οποίους μάλιστα επεκαλούντο!

ΗΛΙΑ ΑΝ. ΠΟΡΤΟΚΑΛΑΚΗ

Διευθυντού Εσωτερικού Ελέγχου

Λαϊκής Τραπέζης (Ελλάδος)

Μέλους της Επιτροπής Εμπειρογνομών της ΕΕΤ

για θέματα Διεθνούς Εμπορίου

Γαλουχημένη στο πνεύμα αυτό η προηγούμενη γενιά, με την κατάργηση των περιορισμών, παρέδωσε στη νεώτερη *το τίποτα*. Ελαφρά, επιδερμικά, εξ ονύχων αναγνωρίζοντας τον λέοντα (και όχι τον λέοντα), το σημερινό παραγωγικό δυναμικό έχει αφυδατωθεί και απλοποιήσει σημαντικότητας και πολύπλοκες διαδικασίες των διεθνών κανόνων, μη ευρισκόμενο σε θέση να αντιληφθεί τη σοβαρότητα των κινδύνων που ελλοχεύουν.

Σκοπός αυτού του άρθρου είναι να αφυπνισθούν οι παλαιότεροι και να συνειδητοποιηθούν οι νεώτεροι, έτσι ώστε το πλέγμα των ομοιόμορφων κανόνων, που διέπει τις διεθνείς συναλλαγές, να ερευνηθεί σε βάθος, να γίνει κατανοητή η χρήση τους και να αποτελέσουν εργαλεία χρήσιμα στα χέρια των ενδιαφερομένων.

Θα επιχειρηθεί λοιπόν μία συνοπτική παράθεση των ισχυόντων κανόνων, με επισήμανση των κύριων χαρακτηριστικών τους, καθώς και των κινδύνων που προκύπτουν από τη χρήση τους.

Το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (ΔΕΕ)

Όταν αναφερόμαστε σε ομοιόμορφους κανόνες εννοούμε αυτούς, τους οποίους έχει υιοθετήσει το

Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο - International Chamber of Commerce (ICC).

Υπενθυμίζουμε ότι το ΔΕΕ είναι ένας παγκόσμιος επιχειρηματικός, μη κυβερνητικός οργανισμός, ο οποίος ιδρύθηκε το 1919 και έχει μέλη του πάνω από 7.500 εταιρείες και επιχειρηματικούς οργανισμούς από 130 κράτη. Ασχολείται με θέματα

του διεθνούς εμπορίου και παρακολουθεί τους τομείς της εμπορικής πολιτικής, της τραπεζικής τεχνικής, των μεταφορών, των τελωνειακών διατυπώσεων, των διεθνών επενδύσεων, της διεθνούς διαιτησίας κ.λπ.

Οι κυκλοφορούσες και αφορούσες στο θέμα μας εκδόσεις είναι οι ακόλουθες:

ΘΕΜΑ	ΤΙΤΛΟΣ	ΕΚΔΟΣΗ
ΕΝΕΓΓΥΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ DOCUMENTARY CREDITS	ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΓΓΥΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ UNIFORM CUSTOMS & PRACTICE FOR DOCUMENTARY CREDITS	500
ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΕΝΕΓΓΥΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ BANK REIMBURSEMENTS	ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΓΙΑ ΕΝΕΓΓΥΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ UNIFORM RULES FOR BANK-TO-BANK REIMBURSEMENTS UNDER DOC. CREDITS	525
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΕ ΑΝΑΜΟΝΗ STANDBY L/CS	ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΕ ΑΝΑΜΟΝΗ INTERNATIONAL STANDBY PRACTICES-ISP98	590
ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ LETTERS OF GUARANTEE	Α) ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ UNIFORM RULES FOR CONTRACT GUARANTEES	325
	Β) ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ UNIFORM RULES FOR CONTRACT BONDS	524
	Γ) ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ UNIFORM RULES FOR DEMAND GUARANTEES	458
ΑΞΙΕΣ ΠΡΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗ COLLECTIONS	ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΣ ΑΞΙΩΝ UNIFORM RULES FOR COLLECTIONS	522
ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ INCOTERMS	ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ-2000 INCOTERMS-2000	560

Σημειώνεται επίσης ότι το ΔΕΕ έχει εκδώσει – εκτός των ανωτέρω – πάνω από 100 εξειδικευμένα βιβλία που αναφέρονται σε θέματα ερμηνείας των κανόνων, οδηγιών αντιμετώπισης προβλημάτων, διαιτησίας, τραπεζικής τεχνικής, σύναψης συμβολαίων, πιστοδοτήσεων, διεθνούς νομοθεσίας, απατών, ηλεκτρονικού εμπορίου, ασφαλειών, μεταφορών, διαφήμισης κ.λπ.

Αναλυτική παρουσίαση των Κανόνων

A. Ενέγγυες πιστώσεις - Documentary credits (έκδοση Νο 500)

Η πιο δημοφιλής έκδοση του ΔΕΕ. Τυγχάνει παγκόσμιας αποδοχής και είναι το βασικό όργανο κάθε συναλλασσομένου, ο οποίος επιθυμεί έναν αξιόπιστο τρόπο πληρωμής.

Επιμένουμε στη φράση “τρόπος πληρωμής”, διότι αρκετοί πιστεύουν ότι οι πιστώσεις αποτελούν εγγύηση πληρωμής, καθώς ο υπόχρεος αυτής είναι η εκδότρια τράπεζα και τούτο θεωρείται βεβαιότητα πληρωμής. Και μπορεί βέβαια ο δικαιούχος μιας ενεργού πιστώσεως (πωλητής/εξαγωγέας) να νιώθει ασφάλεια έχοντας στα χέρια του μία πίστωση, όμως αυτό δε σημαίνει ότι οπωσδήποτε θα πληρωθεί τηρώντας τους όρους της.

Δεν είναι και τόσο σπάνιο η εκδότρια τράπεζα να αρνείται πληρωμή, είτε διότι ανέκυψαν συναλλαγματικοί περιορισμοί στη χώρα της είτε με τη λήψη των εγγράφων διαπιστώνει ότι δεν έχουν τηρηθεί επακριβώς οι όροι της πιστώσεως και ζητά επιστροφή καταβληθέντων χρημάτων. Επιπροσθέτως δεν είναι ασύνηθες φαινόμενο η εκδότρια τράπεζα να αρνηθεί την πληρωμή προθεσμιακής πιστώσεως, καθώς ο εντολέας της, επικαλούμενος παραλαβή ελαττωματικών ή μη συμφωνηθέντων εμπορευμάτων, κατορθώνει, με δικαστική απόφαση της χώρας του, να εμποδίσει την πληρωμή της (προθεσμιακής) υποχρέωσης.

Συνεπώς άριστο μεν μέσον πληρωμής η ενέγ-

γυος πίστωση, αμφιβόλου δε βεβαιότητας, εγγύηση πληρωμής.

Η έκδοση 500 του 1993 (ισχύς από 1.1.1994), περιλαμβάνει 49 άρθρα, τα οποία καλύπτουν το σύνολο των υποχρεώσεων των μερών που εμπλέκονται σε μία συναλλαγή, με βάση ενέγγυο πίστωση.

Φυσικά στο παρόν άρθρο δεν θα αποτολμήσουμε να αναλύσουμε τα άρθρα αυτά, αφού κάτι τέτοιο θα απαιτούσε δεκάδες σελίδων, όμως θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε τα σημεία εκείνα, τα οποία απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή από τους συναδέλφους που χειρίζονται τέτοια θέματα, προς το συμφέρον των τραπεζών αλλά και των πελατών τους. Θεωρείται βέβαια αυτονόητο, ότι η βαθεία γνώση των κανόνων των πιστώσεων, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση των ακολούθων επισημάνσεών μας.

1. Χειρισμός πιστώσεων από την πλευρά της κοινοποιούσας/βεβαιούσας τράπεζας (πίστωση εξαγωγής - πελάτης μας εξαγωγέας)

Είναι η πλευρά επί της οποίας απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, διότι οι τράπεζες υφίστανται την πίεση των πελατών τους για πληρωμή.

1.1. Με τη λήψη του μηνύματος (στη συντριπτική πλειονότητα πλέον SWIFT) θα πρέπει να διαβασθεί *πολύ προσεκτικά* το κείμενο, ούτως ώστε εάν παρατηρηθούν ασάφειες, λάθη, παραλείψεις, να διορθωθούν εγκαίρως, πάντοτε σε συνεργασία με τον δικαιούχο της πιστώσεως. Δεν είναι λίγες οι φορές, όπου με την προσκόμιση των εγγράφων, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν ανωμαλίες, οι οποίες εμποδίζουν την απρόσκοπτη διεκπεραίωση της συναλλαγής.

1.2. Εάν η πίστωση προβλέπει την προσθήκη βεβαιώσεως (confirmation), να ελεγχθεί εάν υπάρχουν γραμμές (lines) για τη συγκεκριμένη εκδότρια τράπεζα, άλλως να γίνει ενδελεχής έλεγχος όλων των στοιχείων της από την αρμόδια Διεύθυνση (τράπε-

ζα, χώρα, διεθνές περιβάλλον κ.λπ.), προκειμένου να χορηγηθεί προσωρινή γραμμή.

Η προσθήκη βεβαιώσεως πρέπει να ζητείται από την εκδότρια τράπεζα. Εάν η πίστωση δεν αναφέρει περί βεβαιώσεως και ο πελάτης επιθυμεί να βεβαιωθεί η πίστωση, τότε θα πρέπει αυτή να τροποποιηθεί από την εκδότρια. Αυθαίρετη προσθήκη βεβαιώσεως (silent confirmation) είναι επικίνδυνη ενέργεια, η οποία μπορεί να ζημιώσει την τράπεζα, σε περίπτωση όπου η εκδότρια αρνηθεί την πληρωμή της πίστωσης (την οποία θα υποχρεωθεί να πραγματοποιήσει η βεβαιούσα).

1.3. Αυξημένη προσοχή και συνεργασία με τις αρμόδιες Διευθύνσεις παροχής πιστωτικών διευκολύνσεων, σε περίπτωση που ζητηθεί η (προ)χρηματοδότηση της πιστώσεως.

Τις περισσότερες φορές η ύπαρξη μιας ενεργού πιστώσεως, θεωρείται ένα πολύ καλό μέσο χρηματοδότησης της πελατείας των τραπεζών. Όμως, αν και αυτό είναι πράγματι μια σοβαρή αιτία χρηματοδότησης, δεν θα πρέπει να αγνοείται ότι αυτή και μόνη η ύπαρξη της πιστώσεως, δε σημαίνει αυτοματοποιημένη διαδικασία πιστοδοτήσεως.

Ο έλεγχος της εκδότριας τράπεζας, της χώρας της εκδότριας, των όρων της πιστώσεως αλλά κυρίως η δυνατότητα του πελάτη να ανταποκριθεί στις επιταγές της πιστώσεως, είναι βασικότερες προϋποθέσεις στη λήψη της απόφασης χρηματοδότησης. Εννοείται ότι δικαιούχος *μη πελάτης* της τράπεζας, υφίσταται εξονυχιστικό έλεγχο.

Σε όλες πάντως τις περιπτώσεις (πελάτη, μη πελάτη) ισχύει η αρχή “Γνώριζε τον πελάτη σου” (know your customer), όχι βέβαια μόνο για λόγους “ξεπλύματος βρώμικου χρήματος”.

1.4. Εάν η πίστωση είναι μεταβιβάσιμη (transferable) είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό, χρειάζεται γνώση και εμπειρία των στελεχών που θα τη χειρισθούν, καθώς οι λεπτομέρειες μιας μεταβίβασης είναι πολύπλοκες και λεπτές και άγνωστοι μπορεί να επιφέρει ζημιές στην τράπεζα.

1.5. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά από ειδική έγκριση από αρμόδια Διεύθυνση της τράπεζας,

ικανοποιείται αίτημα πελάτη για την έκδοση πιστώσεως αντιστήριξης (back to back).

Με την ευκαιρία αυτή, αν αναλύσουμε τη βασική διαφορά μεταξύ μιας μεταβιβάσιμης πιστώσεως και μιας πιστώσεως αντιστήριξης.

Η μεταβιβάσιμη πίστωση μεταβιβάζεται στο (δεύτερο) δικαιούχο με τους ίδιους αρχικούς όρους, με εξαίρεση το ποσό, οποιαδήποτε τιμή μονάδος, την ημερομηνία λήξεως, την ημερομηνία παρουσίασης των εγγράφων, την περίοδο για τη φόρτωση και το ποσοστό ασφαλιστικής κάλυψης.

Με αυτές τις τυχόν τροποποιήσεις, ο δεύτερος δικαιούχος μπορεί να παρουσιάσει τα έγγραφα στην κατονομαζόμενη τράπεζα και να απαιτήσει πληρωμή, *ακόμα και εάν δεν εμφανισθεί ο πρώτος δικαιούχος* (για να αλλάξει τα τιμολόγια). Η μεταβιβάζουσα τράπεζα διενεργεί τον έλεγχο και πληρώνει τον δεύτερο δικαιούχο, ως εάν επλήρωσε τον πρώτο, σύμφωνα με τους όρους της πιστώσεως.

Επομένως, ουσιαστικός πιστωτικός κίνδυνος δεν υπάρχει για την τράπεζα σε μία μεταβιβάσιμη πίστωση. Παραμένει ο λειτουργικός κίνδυνος, εάν δεν χειρισθεί σωστά τα προβλεπόμενα από την πίστωση.

Μία πίστωση αντιστήριξης είναι μία *άλλη πίστωση* η οποία εκδίδεται *επί τη βάση της αρχικής*, συχνότατα με άλλους όρους, οι οποίοι διαφέρουν από αυτούς της αρχικής. Έτσι ο δικαιούχος της πίστωσης αντιστήριξης απαιτεί πληρωμή, σύμφωνα με τους όρους της, αδιαφορώντας ή και μη γνωρίζοντας την ύπαρξη άλλης πίστωσης.

Στην περίπτωση όμως αυτή ο πιστωτικός κίνδυνος της τράπεζας είναι τεράστιος, διότι εάν δεν εμφανισθεί ο δικαιούχος της αρχικής πίστωσης για να παρουσιάσει τα προβλεπόμενα έγγραφα, τότε αυτή θα πληρώσει τον δικαιούχο της πίστωσης αντιστήριξης, χωρίς να είναι σε θέση να κάνει χρήση της αρχικής και συνεπώς θα υποστεί τη ζημία εις ολόκληρον, εκτός και έχει λάβει τις κατάλληλες εξασφαλίσεις (collateral).

1.6. Ο έλεγχος των προβλεπόμενων από την πίστωση εγγράφων, πρέπει να γίνεται με πάσα επιμέλεια, ευθύνη και σοβαρότητα από δύο, τουλάχιστον

στον, έμπειρα στελέχη της τράπεζας. Συνιστάται η ύπαρξη ειδικού εντύπου καταγραφής διαφορών, το οποίο, προβλέποντας τις συνήθειες, διευκολύνει τον έλεγχο.

Είναι γνωστό ότι οι τράπεζες ελέγχουν και πληρώνουν μια πίστωση σύμφωνα με τα παρουσιαζόμενα έγγραφα και μόνο. Κατά συνέπεια, η πιστή τήρηση των όρων της πίστωσης είναι το απολύτως ζητούμενο, έστω και εάν υπάρχει οφθαλμοφανές λάθος (π.χ. μη ορθή αναγραφή της διεύθυνσης του δικαιούχου). Για το λόγο αυτό επαναλαμβάνουμε ότι οποιοδήποτε λάθος ή παράλειψη θα μπορεί να εντοπίζεται και να διορθώνεται, αμέσως μετά τη λήψη του μηνύματος.

1.7. Μία πίστωση όψεως (sight) είναι πληρωτέα μετά τη λήψη του σχετικού καλύμματος από την καλύπτρια τράπεζα. Πληρωμή της πιστώσεως πριν τη λήψη του καλύμματος είναι παρακινδυνευμένη ενέργεια, διότι αυτή μπορεί να μην πληρωθεί από την εκδότρια, για διάφορους λόγους. Επομένως οποιαδήποτε πίεση από το δικαιούχο της για άμεση πληρωμή, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται υπό το ανωτέρω πρίσμα.

Πληρωμή πιστώσεως όψεως πριν τη λήψη του καλύμματος συνιστά *διαπραγμάτευση* (negotiation), η οποία, αφ' ενός μεν θα πρέπει να αναφέρεται στην πίστωση, αφ' ετέρου δε θα πρέπει να εγκρίνεται από την αρμόδια Διεύθυνση της τράπεζας, καθώς αυτό σημαίνει ανάληψη κινδύνου.

1.8. Αίτημα δικαιούχου προθεσμιακής πιστώσεως για προεξόφλησή της (discount) θα πρέπει να ερευνάται διεξοδικά, διότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να μην πληρωθεί τελικά, λόγω δικαστικής απόφασης απαγόρευσης πληρωμής από την εκδότρια τράπεζα. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι ασύνηθες, προκύπτει δε από περιπτώσεις διαφωνίας αγοραστή-πωλητή ή από περιπτώσεις απάτης (fraud).

1.9. Η εκχώρηση του προϊόντος μιας πιστώσεως διευκολύνει τον δικαιούχο της, όμως αυτός και ο εκδοχέας θα πρέπει να γνωρίζουν ακριβώς την έννοια της εκχώρησης.

Από το σχετικό άρθρο είναι σαφές ότι η εκχώ-

ρηση δεν έχει καμμία σχέση με την πίστωση, παρά μόνο εάν αυτή εκτελεσθεί σωστά και πληρωθεί, οπότε ο εκδοχέας δικαιούται το ποσό που του έχει εκχωρηθεί.

Πρέπει επομένως οι τράπεζες να ενημερώνουν αναλυτικά τους πελάτες και εκδοχείς, στα δε σχετικά τους έντυπα να διευκρινίζεται απολύτως το καθεστώς της εκχωρήσεως προϊόντος πιστώσεως.

Κρατούσα είναι και η αντίληψη ότι η αναγγελία της εκχωρήσεως στον εκδοχέα πρέπει να γίνεται με δικαστικό επιμελητή, για την απόκτηση βεβαίως χρονολογίας. Η απόκτηση βεβαίως χρονολογίας θέτει εν σειρά τους, πλέον του ενός, εκδοχείς και δεν δημιουργούνται προβλήματα κατά την πληρωμή τους.

2. Χειρισμός πιστώσεων από την πλευρά της εκδότριας τράπεζας (πίστωση εισαγωγής - πελάτης μας εισαγωγέας)

2.1. Η έκδοση της πιστώσεως γίνεται σύμφωνα με τους όρους που θέτει ο πελάτης. Αυτός οφείλει να γνωρίζει τις επί μέρους λεπτομέρειες της συμφωνίας που έχει κάνει με τον πωλητή και είναι υπεύθυνος για τους όρους που τίθενται.

Αν και τις περισσότερες φορές οι συμβάσεις ενεργών πιστώσεων – επί των οποίων περιλαμβάνονται και οι ειδικοί όροι – συμπληρώνονται, προς εξυπηρέτηση των πελατών, από τους υπαλλήλους των τμημάτων εισαγωγών, αυτό θα πρέπει να αποφεύγεται για ευνόητους λόγους.

Βεβαίως και θα πρέπει να βοηθούνται οι πελάτες για τη συμπλήρωση των όρων αφού – κατά τεκμήριο – οι τραπεζικοί διαθέτουν μεγαλύτερη πείρα επί του θέματος, όμως η αναφορά τους πρέπει να γίνεται από τους πελάτες.

2.2. Η χρηματοδότηση των εισαγωγών είναι μία κερδοφόρος εργασία για τις τράπεζες, αλλά χρειάζεται προσοχή στις εξασφάλισεις. Η πλέον συνήθης είναι η εμπράγματος εξασφάλιση, με τα εμπορεύματα της πιστώσεως να ταξιδεύουν για λογαριασμό της χρηματοδοτούσης τραπεζικής. Αυτό επιτυγχάνεται με την

έκδοση της σχετικής φορτωτικής “εις διαταγήν” της τραπεζής.

Εκτός όμως της σχετικής φορτωτικής και το ασφαλιστήριο θα πρέπει να έχει εκδοθεί “εις διαταγήν” της τραπεζής, ούτως ώστε να διασφαλίζεται τυχόν αβαρία ή απώλεια των εμπορευμάτων.

Μάλιστα σε περιπτώσεις χρηματοδότησης και όπου η συμφωνία προβλέπει η ασφάλιση να γίνει από τον εισαγωγέα, δεν θα πρέπει να εκδίδεται η πίστωση, εάν δεν έχει παραληφθεί το ασφαλιστήριο συμβόλαιο.

2.3. Καθοριστικό στοιχείο της ομαλής έκβασης μιας πιστώσεως είναι αυτή να ανοιγεί στον ανταποκριτή της τράπεζας στη χώρα του δικαιούχου (εάν αυτό βέβαια είναι εφικτό). Έχει μεγάλη σημασία και επιμένουμε σε αυτό, η αναγγέλουσα ή και κατονομαζόμενη τράπεζα να είναι ανταποκριτής της εκδότριας, καθώς πολλά προβλήματα που αναφύονται κατά τη διάρκεια της ζωής μιας πιστώσεως είναι δυνατόν να επιλυθούν, ένεκα της ειδικής σχέσης που θα έχει αναπτυχθεί μεταξύ των δύο τραπεζών.

Το πλέον χαρακτηριστικό πρόβλημα είναι η κατονομαζόμενη τράπεζα να ζητήσει κάλυψη-πληρωμή της, ενώ υπάρχουν διαφορές στα έγγραφα και η εκδότρια να ζητήσει επιστροφή των καταβληθέντων χρημάτων, ως αχρωστήτως καταβληθέντων. Άλλη θα είναι η συμπεριφορά της άγνωστης τράπεζας και άλλη του ανταποκριτή.

2.4. Και στις πιστώσεις εισαγωγών, ο έλεγχος των παραλαμβανομένων εγγράφων πρέπει να είναι ενδελεχής, ούτως ώστε να αποφευχθούν προστριβές με τους πελάτες-εντολείς και να διαπιστωθεί εάν η κατονομαζόμενη τράπεζα ετήρησε τους όρους της πιστώσεως.

2.5. Όπως προαναφέρθηκε στις πιστώσεις εξαγωγών, είναι υποχρέωση της εκδότριας τράπεζας να πληρώσει προθεσμαική της υποχρέωση. Ο μόνος λόγος που θα μπορούσε να εμποδίσει την πληρωμή μιας προθεσμαικής υποχρέωσης, είναι ως προελέχθη, η λήψη δικαστικής απόφασης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η τράπεζα δεν μπορεί να πληρώσει την υποχρέωσή της από ίδια διαθέσιμα.

Είναι βεβαίως λίγο παράδοξο να θελήσει η τράπεζα να πληρώσει από δικά της διαθέσιμα μια υποχρέωσή της, όμως, επειδή οι πιστώσεις είναι ανεξάρτητες από συμβόλαια, συμβάσεις, συμφωνίες, θεωρούνται δε συμβάσεις αυστηρού δικαίου, είναι πιθανό η τράπεζα για να τιμήσει την υποχρέωσή της προς το δικαιούχο και να διατηρήσει αγαθές σχέσεις με την κατονομαζόμενη τράπεζα, να προβεί σε πληρωμή.

Ο μόνος λόγος μη πληρωμής, είναι η περίπτωση “έκδηλης απάτης” (manifest fraud).

B. Καλύψεις ενεργύων πιστώσεων - Bank Reimbursements (έκδοση Νο 525)

Η έκδοση αυτή μέσα από 17 άρθρα καθορίζει τις σχέσεις μεταξύ των τραπεζών στο θέμα της κάλυψης των ενεργύων πιστώσεων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι κανόνες αυτοί ετέθησαν για πρώτη φορά εν ισχύ από την 1η Ιουλίου 1996, δύομισυ χρόνια μετά την αναθεώρηση των ομοιόμορφων κανόνων των ενεργύων πιστώσεων (έκδοση Νο 500).

Ο λόγος σύνταξης ξεχωριστών κανόνων για τις καλύψεις ήταν η έλλειψη του ομοιομόρφου αυτών και η δημιουργία σύγχυσης σε πολλές χώρες του κόσμου, διότι η αντιμετώπισή τους εβασίζετο στο τοπικό δίκαιο. Μόνο οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν από πολλά χρόνια θεσπίσει κανόνες κάλυψης των δικών τους τραπεζών.

Από τους κανόνες αυτούς αξίζουν να σημειωθούν τα ακόλουθα:

1. Η τράπεζα που έχει κατονομασθεί στην πίστωση ως καλύπτρια (reimbursing bank), δεν φέρει καμία ευθύνη εάν αρνηθεί την πληρωμή κάποιας πίστωσης, επειδή ο λογαριασμός της εκδότριας κατά το χρόνο της αίτησης για κάλυψη δεν έχει επαρκές υπόλοιπο.

Κατ’ ουσίαν η καλύπτρια τράπεζα ευρίσκεται εκτός των εμπλεκόμενων μερών της πιστώσεως, αφού ο μοναδικός της ρόλος είναι να πληρώνει τις

απαιτήσεις κάλυψων, εφ' όσον υπάρχουν ικανά κεφάλαια στο λογαριασμό της εκδότριας.

Την τελική ευθύνη πληρωμής και πιθανής αποζημίωσης της αιτούσης τραπέζης φέρει η εκδότρια τράπεζα.

2. Εκτός ρητής συμφωνίας με την καλύπτρια τράπεζα, οι εξουσιοδοτήσεις κάλυψης που αποστέλλει η εκδότρια στην καλύπτρια, δεν πρέπει να φέρουν ημερομηνία λήξεως για την υποβολή της αξίωσης. Τούτο σημαίνει ότι μία καλύπτρια μπορεί να πληρώσει κάποια αξίωση, ακόμα και αν μια πίστωση έχει λήξει, χωρίς να έχει ευθύνη.

3. Το πλέον αξιοσημείωτο στους κανόνες αυτούς είναι η πρόβλεψη ύπαρξης “υπόσχεσης κάλυψης”.

Η “υπόσχεση κάλυψης” δύναται να δοθεί από την καλύπτρια προς την αξιούσα την κάλυψη τράπεζα, κατόπιν εντολής της εκδότριας, με την οποία αυτή (καλύπτρια) δεσμεύεται ανέκκλητα ότι θα τιμήσει την αίτηση κάλυψης, υπό την προϋπόθεση της εκπλήρωσης των όρων της πιστώσεως, ανεξάρτητα από την ύπαρξη υπολοίπου στο λογαριασμό της εκδότριας.

Είναι δηλαδή η “υπόσχεση κάλυψης” κάτι ανάλογο με τη βεβαίωση (confirmation) μιας πιστώσεως, αφού η δέσμευση αυτή δίδεται από μια άλλη, εκτός της εκδότριας, τράπεζα. Φυσικά έχει σημασία ποια είναι η καλύπτρια τράπεζα και εάν γίνεται αποδεκτή από το δικαιούχο.

Γ. Υποχρεώσεις σε αναμονή - Standby L/Cs (έκδοση Νο 590)

Οι κανόνες αυτοί ετέθησαν σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 1999, μετά από πολύχρονη προετοιμασία, μακρές διαβουλεύσεις, συζητήσεις και προτάσεις, έχουν δε αποτυπωθεί σε 10 κανόνες.

Αν και οι υποχρεώσεις σε αναμονή τυγχάνουν ευρείας κυκλοφορίας στις ΗΠΑ από πολλών ετών, για τον υπόλοιπο κόσμο – και για την Ελλάδα – είναι σχετικά νέα πρακτική.

Ο λόγος είναι ότι ο σκοπός που εξυπηρετούν οι υποχρεώσεις σε αναμονή είναι σχεδόν ταυτόσημος

με αυτόν των εγγυητικών επιστολών, οι οποίες εκδίδονται σε όλα τα μέρη του κόσμου πλην των ΗΠΑ, διότι η έκδοση εγγυητικών επιστολών από τράπεζες δεν επιτρέπεται (εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων).

Έτσι λοιπόν οι ανάγκες έκδοσης εγγυήσεων εκλύπτοντο στον υπόλοιπο κόσμο με εγγυητικές επιστολές, ενώ στις ΗΠΑ με υποχρεώσεις σε αναμονή. Δεδομένης όμως της οικονομικής κυριαρχίας των ΗΠΑ στον κόσμο, αλλά και της σύγχυσης, η οποία είχε δημιουργηθεί με την ένταξη των υποχρεώσεων σε αναμονή στους ομοιόμορφους κανόνες των ενεργών πιστώσεων με την έκδοση 400 του 1983, θεωρήθηκε αναγκαία η σύνταξη ξεχωριστών κανόνων.

Για να γίνει κατανοητός ο ρόλος των υποχρεώσεων σε αναμονή αρκεί να παραθέσουμε τον ορισμό που έχει δώσει το Συμβούλιο των Διοικητών της FEDERAL RESERVE (στους κανόνες της έκδοσης 590 δεν υπάρχει ορισμός).

“Υποχρέωση σε αναμονή είναι οποιαδήποτε πίστωση ή παραπλήσια συμφωνία, όπως και αν ονομάσθηκε ή διατυπώθηκε, η οποία αντιπροσωπεύει μία υποχρέωση στο δικαιούχο αυτής, από τη μεριά του εκδότη, όπως:

- α. αποπληρώσει χρήματα που δανείσθηκε ή προπληρώθηκε ο εντολέας ή (αποπληρώσει) για λογαριασμό του εντολέα,*
- β. πραγματοποιήσει πληρωμή ένεκα οποιασδήποτε οφειλής χρέους που αναλήφθηκε από τον εντολέα, ή*
- γ. πραγματοποιήσει πληρωμή ένεκα παραβάσεως υποχρεώσεων του εντολέα μιας (κύριας συμβατικής) υποχρέωσης”.*

Από τον ανωτέρω ορισμό καταδεικνύεται ότι οι υποχρεώσεις σε αναμονή καλύπτουν τις περιπτώσεις έκδοσης εγγυητικών επιστολών.

Παρ' όλα αυτά οι κανόνες των υποχρεώσεων σε αναμονή εμπεριέχουν αρκετά στοιχεία των ομοιόμορφων κανόνων των πιστώσεων (έκδοση Νο 500), αν και έχουν καταγραφεί 30 διαφορετικές θέσεις ή προσθήκες.

Πριν επισημάνουμε τα κυριότερα σημεία των υποχρεώσεων σε αναμονή, οφείλουμε να επιστήσουμε την προσοχή των συναδέλφων στο δυσνόητο

των κανόνων και να συστήσουμε την εξαντλητική ανάγνωση και ανάλυσή τους.

Στον κανόνα 1.01 υπάρχει η διάκριση μεταξύ του “STANDBY LETTER OF CREDIT” και του “STANDBY”. Στη διάκριση αυτή το “standby letter of credit” ερμηνεύεται ως ο τύπος μιας υποχρέωσης, ενώ το “standby” (απλώς) ως οποιαδήποτε υποχρέωση, η οποία υπόκειται σε αυτούς τους κανόνες.

Εξ αυτού παρατηρούμε να υπάρχουν “performance standby” (υποχρέωση σε αναμονή καλής εκτέλεσης), “advance payment standby” (υποχρέωση σε αναμονή προκαταβολής), “bid bond/tender bond standby” (υποχρέωση σε αναμονή συμμετοχής) κ.ο.κ. αλλά και “direct pay standby” (υποχρέωση σε αναμονή άμεσης πληρωμής).

Η ανωτέρω υποχρέωση σε αναμονή (άμεσης πληρωμής), διαφοροποιεί ελαφρώς τις υποχρεώσεις σε αναμονή από τις εγγυητικές επιστολές, καθώς μπορεί να γίνει πληρωμή μιας τέτοιας υποχρέωσης, χωρίς την παρουσίαση έγγραφης απαίτησης, συστατικό στοιχείο των εγγυητικών επιστολών, αλλά και των άλλων μορφών υποχρεώσεων σε αναμονή.

Οι υποχρεώσεις σε αναμονή αυτού του τύπου εμφανίζονται στις αγορές κεφαλαίου, όπου καλύπτουν θέματα προνομιακών πληρωμών σε περίπτωση πτώχευσης/αφερεγγυότητας του εντολέα τους.

Με την προαναφερθείσα “υποχρέωση”, εδραιώνεται η θέση ότι οποιαδήποτε υποχρέωση, για οποιοδήποτε λόγο, μπορεί να λάβει τη μορφή μιας “υποχρέωσης σε αναμονή” και να εμφανισθεί με οποιοδήποτε όνομα, αρκεί να αναφέρεται ότι υπόκειται στους κανόνες αυτούς.

Ακόμα, στον κανόνα αυτό διευκρινίζεται απόλυτα ότι οι υποχρεώσεις σε αναμονή είναι ανεξάρτητες (independent) από συμβόλαια, συμφωνίες κ.λπ., κάτι το οποίο είναι ασαφές στις εγγυητικές επιστολές.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι υποχρεώσεις σε αναμονή μπορεί να καλύπτονται και από τους κανόνες των ενεργών πιστώσεων (έκδοση Νο 500) και από αυτούς της παρούσης έκδοσης.

Όλοι οι υπόλοιποι κανόνες επαναλαμβάνουμε ότι θα πρέπει να διαβασθούν πολύ προσεκτικά.

A. Συμβατικές εγγυήσεις - Contract guarantees (έκδοση Νο 325)

Οι κανόνες αυτοί κυκλοφόρησαν το 1978 και περιλαμβάνουν 11 άρθρα. Δυστυχώς όμως δεν έτυχαν αποδοχής – κυρίως – διότι προβλέπον ότι, σε περίπτωση απαίτησης πληρωμής της υποχρέωσης του εκδότη, θα πρέπει να προσκομισθούν σε αυτόν ή δικαστική απόφαση (ότι ο εντολέας αθέτησε την υποχρέωσή του) ή σύμφωνη γνώμη του ίδιου του εντολέα (άρθρο 9).

Είναι αντιληπτό ότι τέτοιοι όροι δεν μπορούν να γίνονται αποδεκτοί από τον δικαιούχο, καθώς αυτός επιθυμεί η πληρωμή του να είναι άμεση, άλλως δεν έχει νόημα η εγγυητική επιστολή.

E. Εγγυητικές ασφάλισης - Contract bonds (έκδοση Νο 524)

Οι κανόνες αυτοί είναι μία παραλλαγή των “συμβατικών εγγυήσεων”, με τη βασική διαφορά ότι ο εγγυητής, σε περίπτωση που του ζητηθεί να πληρώσει, μπορεί είτε να πληρώσει αμέσως είτε να υποκαταστήσει τον εντολέα στις υποχρεώσεις του. Όπως και με τις “συμβατικές εγγυήσεις”, σε οποιαδήποτε περίπτωση πρέπει να αποδειχθεί ότι ο εντολέας δεν εξεπλήρωσε τις υποχρεώσεις του.

Εκδίδονται από ασφαλιστικές εταιρείες ή κατασκευαστικές. Οπου ο πρωτοφειλέτης-εντολέας δεν εξεπλήρωσε την υποχρέωσή του, ο εγγυητής μπορεί είτε να πληρώσει είτε να αποπερατώσει ο ίδιος το έργο.

ΣΤ. Εγγυήσεις πρώτης ζήτησης - Demand guarantees (έκδοση Νο 458)

Στον αντίποδα της λογικής των “συμβατικών εγγυήσεων” (έκδοση Νο 325), κανόνες τους οποίους μνημονεύουμε παραπάνω, κινούνται οι “εγγυήσεις πρώτης ζήτησης”. Ενώ στις “συμβατικές εγγυή-

σεις” ο δικαιούχος ευρίσκεται σε μειονεκτική θέση, αφού θα πρέπει να προσκομίσει δικαστική απόφαση ή τη σύμφωνη γνώμη του εντολέα για να πληρωθεί, στις “εγγυήσεις πρώτης ζήτησης” το πλεονέκτημά του είναι συντριπτικό, διότι αρκεί μία δήλωσή του και μόνο (ότι ο εντολέας δεν εκπλήρωσε τις συμβατικές του υποχρεώσεις) για να διεκδικήσει την πληρωμή του.

Βεβαίως με αυτό τον τρόπο της πληρωμής του δικαιούχου προκύπτει έντονα θέμα ορθής χρήσης του δικαιώματος αυτού, καθ’ όσον είναι δυνατόν να απαιτηθεί και πραγματοποιηθεί πληρωμή, χωρίς να συντρέχουν πραγματικοί λόγοι.

Η περίπτωση αυτή δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί, παρά με την προσφυγή του εντολέα στη δικαιοσύνη.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ

Από την παραπάνω παρουσίαση-ανάλυση των εκδόσεων του ΔΕΕ, προκύπτει ότι το θέμα των εγγυητικών επιστολών είναι περισσότερο πολύπλοκο από όσο φαίνεται ή αντιμετωπίζεται στο διεθνές εμπόριο.

Βασική μας θέση είναι ότι στις σημερινές συνθήκες της απελευθέρωσης του εμπορίου και των συναλλαγών γενικότερα, η πλέον ασφαλής προσέγγιση έκδοσης κάποιας εγγύησης ή υποχρέωσης είναι η αποδοχή των κανόνων των “υποχρεώσεων σε αναμονή” (Standby) της έκδοσης Νο 590.

Είναι κανόνες πλήρεις, σαφείς και σύγχρονοι, καλύπτουν δε όλο το φάσμα των υποχρεώσεων που μπορεί να προκύψουν.

Z. Αξίες προς είσπραξη - *Rules for collections* (έκδοση Νο 522)

Πολύτιμοι κανόνες για τη διεκπεραίωση αξιών. Πιο απλοί από αυτούς των ενεργύων πιστώσεων, αλλά ευρύτερης χρήσης.

Φορτωτικά έγγραφα, επιταγές, συναλλαγματικές, γραμμάτια εις διαταγήν, τραβηκτικές, οποιο-

δήποτε αξιόγραφο, διακινούνται προς είσπραξη, με κατανοητούς κανόνες που διευκολύνουν τις συναλλαγές.

H. Εμπορικοί κανόνες - *Incoterms 2000* (έκδοση Νο 560)

Όπως αναφέρεται στην εισαγωγή της έκδοσης, “σκοπός των Incoterms είναι η παροχή ενός συνόλου διεθνών κανόνων για την ερμηνεία των συνηθέστερα χρησιμοποιούμενων στο εξωτερικό εμπόριο όρων”. Επίσης “συχνά τα συμβαλλόμενα μέρη δεν γνωρίζουν τις διαφορές που υπάρχουν στην εμπορική πρακτική μεταξύ των δύο χωρών τους και αυτό μπορεί να εγείρει αφορμή για παρεξηγήσεις, αμφισβητήσεις και δικαστικούς αγώνες, με όση απώλεια χρόνου και χρήματος συνεπάγεται αυτό”.

Οι πασίγνωστοι λοιπόν όροι FOB, CIF, EXW και λοιποί αναλύονται σε βάθος και αποτελούν σοβαρό εργαλείο στην ομαλή διεξαγωγή εμπορικών πράξεων.

Η συμμετοχή των τραπεζών στους κανόνες αυτούς δεν έχει την αμεσότητα όπως επί των προηγούμενων, καθώς οι εμπορικοί αυτοί όροι πρωτίστως επηρεάζουν τη σχέση αγοραστή-πωλητή, όμως είναι χρέος των τραπεζικών να γνωρίζουν τους κανόνες αυτούς και να καθοδηγούν τους πελάτες τους.

Εν κατακλείδι οι συνάδελφοι τραπεζικοί θα πρέπει να ενσκήψουν με σοβαρότητα και υπευθυνότητα στους προαναφερθέντες κανόνες, να έχουν δε πάντα κατά νουν οποιαδήποτε διεθνή εμπορική συναλλαγή να την εντάσσουν στους σχετικούς με αυτή ομοίμορφους κανόνες.

Με τον τρόπο αυτό να είναι σίγουροι ότι οποιαδήποτε διαφορά, αμφισβήτηση, διαφωνία προκύψει, θα είναι σε θέση να την αντιμετωπίσουν.